

Đức Phật nói gì về sự đau khổ trên thế gian?

ISSN: 2734-9195

14:25 30/11/2024

Có điều gì trong kinh nghiệm sống của bạn khiến bạn tin rằng những vấn đề vô cùng phức tạp có những câu trả lời chắc chắn, dễ hiểu, đúng đắn mà bạn có thể tin tưởng vô thời hạn không? Khao khát câu trả lời cho những câu hỏi không thể trả lời là nguyên nhân gây ra dukkha – căng thẳng, bất mãn và đau khổ.

Gần đây, có người đã gửi một câu hỏi về Phật pháp để tôi giải đáp: "*Tôi tự hỏi đức Phật sẽ nói gì với chúng ta về những cuộc khủng hoảng mà nhân loại đang phải đối mặt, đặc biệt là nỗi đau khổ do chính chúng ta gây ra?*". Tôi không biết, nhưng tôi dám đặt một số lời vào miệng Đức Phật và sau đó trình bày những câu hỏi tiếp theo.

Đức Phật sẽ nói gì với chúng ta về những cuộc khủng hoảng mà nhân loại đang phải đối mặt, đặc biệt là nỗi đau khổ do chính chúng ta gây ra?

Trong tập này, tôi sẽ đưa ra câu trả lời cho câu hỏi đó mà tôi hy vọng sẽ hữu ích, hoặc ít nhất là gợi mở suy nghĩ.

Tất nhiên, tôi không biết đức Phật sẽ nói gì với chúng ta, nếu bằng cách nào đó Ngài có thể hiện diện trong thời đại của chúng ta, nhưng để làm cho cuộc thảo luận này trở nên thú vị, tôi sẽ dám đặt một số từ vào miệng Ngài và sau đó đưa ra những câu hỏi tiếp theo.

(Ảnh: Internet)

Bằng cách làm như vậy, tôi không có ý ám chỉ rằng đức Phật là một đấng hoàn hảo và toàn năng, Ngài luôn đúng, hoặc rằng Ngài là một thẩm quyền tối cao mà chúng ta nên tìm đến để giải quyết mọi vấn đề của mình. Tuy nhiên, vì mục đích khám phá này, chúng ta hãy nghĩ về đức Phật như một con người lý tưởng - rất thông thái, từ bi và giác ngộ. Tôi đã mang đến cho những lời của đức Phật một hương vị Thiền mà những lời của đức Phật lịch sử khó có thể có, nhưng với tư cách là một thiền sư, tôi khó có thể không làm như vậy.

Xin hãy coi đây là bài tập Phật pháp chịu ảnh hưởng của Thiền tông chứ không phải là lời khẳng định về cách Đức Phật lịch sử có thể đã diễn đạt bản thân.

Đối chất với đức Phật về sự đau khổ trên thế gian

Vậy, hãy tưởng tượng có một nhóm chúng ta đang lắng nghe đức Phật thuyết Pháp. Hầu như mọi người đều gật đầu tán thưởng. Tuy nhiên, có một người có vẻ bối rối. Đến một lúc nào đó, họ dường như không thể kiềm chế được nữa, họ giơ tay lên và nói:

“Cảm ơn lời dạy của đức Phật . Chúng rất hữu ích để giải thoát nỗi đau khổ của tôi. Nhưng còn tình trạng của thế giới thì sao? Còn nỗi đau khổ vô hạn, sự bóc lột tàn ác và sự hủy diệt vô nghĩa đang diễn ra ngay lúc này, do con người gây ra thì sao? Ngài có lời dạy nào để giải quyết những vấn đề như vậy không?”.

Đức Phật nhìn người hỏi một cách kiên nhẫn, tôn kính và từ bi. Đức Phật có thể thấy được sự chân thành và quan tâm của người đó. Sau một lúc, Ngài gọi tên người hỏi và nói:

(Ảnh: Internet)

“Câu hỏi của bạn xuất phát từ lòng thắc ẩn đối với thế giới, và đây là điều tốt. Tuy nhiên, chúng ta hãy xem xét kỹ hơn những gì bạn đang hỏi. 'Tình hình thế giới thế nào' có nhiều câu hỏi trong đó, bao gồm:

- + Bạn có thể giải thích rõ ràng để chúng tôi có thể hiểu một lần và mãi mãi về lý do tại sao mọi chuyện lại trở nên như thế này không?
- + Bạn có thể cho chúng tôi hiểu biết để có thể dự đoán những gì sắp xảy ra và tự bảo vệ mình trước những điều đó không?
- + Bạn có thể chỉ cho chúng tôi cách tính chính xác mức độ trách nhiệm mà chúng ta phải chịu với tư cách cá nhân đối với tình trạng hiện tại của thế giới và chúng ta cần làm gì để giải thoát bản thân khỏi gánh nặng đó không?
- + Bạn có thể cho chúng tôi biết nhân loại nên làm gì để khắc phục tình trạng này và đạt được hòa bình trên trái đất không, để ít nhất chúng ta có thể có quan điểm đúng đắn và chính đáng về những gì nên làm, ngay cả khi chúng ta không có nhiều hy vọng rằng mọi thứ thực sự sẽ được khắc phục?

“Những câu hỏi như vậy tự nhiên nảy sinh, nhưng điều gì khiến bạn nghĩ rằng câu trả lời cho những câu hỏi như vậy tồn tại? Có điều gì trong kinh nghiệm sống của bạn khiến bạn tin rằng những vấn đề vô cùng phức tạp có những câu

trả lời chắc chắn, dễ hiểu, đúng đắn mà bạn có thể tin tưởng vô thời hạn không? Khao khát câu trả lời cho những câu hỏi không thể trả lời là nguyên nhân gây ra dukkha – căng thẳng, bất mãn và đau khổ.

“Bạn có thể nghĩ rằng việc khao khát những câu trả lời đúng đắn, dễ hiểu, chắc chắn mà bạn có thể tin cậy mãi mãi là điều bạn không thể làm gì được. Bạn có thể nghĩ rằng đây là một tình trạng của con người mà bạn phải chấp nhận. Tuy nhiên, một người thực hành chân chính con đường Phật giáo sẽ nhận ra rằng có thể sống mà không bám víu vào sự chắc chắn như vậy.”.

Thế còn những điều hoàn toàn sai thì sao?

Người hỏi lắng nghe cẩn thận và tôn trọng nhưng có vẻ không hài lòng. Họ có vẻ miễn cưỡng thách thức Đức Phật nhưng bất cứ điều gì đang chuyển động trong tâm họ sẽ không cho phép họ im lặng. Họ trả lời:

“Thưa Đức Phật, con thấy sự không dính mắc vào những câu trả lời đáng tin cậy có thể làm vơi đi nỗi đau khổ của chính con. Tuy nhiên, lòng từ bi của con đối với chúng sinh thúc đẩy con bỏ qua trạng thái của cơ thể, tâm trí và trái tim của chính mình vì lợi ích của người khác và những gì đúng đắn. Con không thể lương tâm trong sáng để an trú vào sự bình yên trong tâm trí khi trên thế giới của chúng ta vẫn còn chiến tranh, bạo lực, nạn đói, bóc lột, áp bức, phân biệt chủng tộc, bất công, hủy hoại sinh thái và rất nhiều thứ khác do lòng tham, lòng hận thù và ảo tưởng của con người gây ra. Khi Ngài khuyên chúng con không nên dính mắc vào sự chắc chắn, Ngài có đang nói rằng chúng con nên ngừng xác định một số điều là hoàn toàn sai không?”.

Với lòng từ bi kiên nhẫn, Đức Phật trả lời:

(Ảnh: Internet)

“Tại sao bạn lại rút ra những kết luận như vậy từ lời dạy của tôi? Chẳng phải tôi đã trình bày cho bạn Bát Chánh Đạo sao? Ngay từ đầu, tôi đã nhấn mạnh rằng con đường thực hành dựa trên sự tinh chỉnh liên tục của Chính trí – khả năng nhìn thấy những hành động nào của thân, khẩu và ý dẫn đến đau khổ và những hành động nào dẫn đến giải thoát. Tôi đã dạy rằng bất kỳ ai muốn có sự bình an trong tâm trí phải hành xử hoàn hảo thông qua Chính ngữ, Chính nghiệp và Chính mạng. Giết người, trộm cắp, lạm dụng các mối quan hệ của con người, nói dối và buôn bán chất gây nghiện là những hành động không tương thích với con đường Bát Chánh đạo. Một hành giả nên siêng năng phấn đấu để làm sáng tỏ mọi thứ thông qua Chính tinh tấn, Chính niệm và Chính định.

“Chắc chắn rằng con đường đến với trí tuệ, sự giải thoát và lòng từ bi của Đức Phật không tương thích với những hành động dựa trên lòng tham, lòng sân và lòng si, do đó, người thực hành cần có khả năng nhận diện đúng và sai trong từng khoảnh khắc quyết định xuất hiện trước mắt họ.”.

Làm thế nào chúng ta có thể giảm bớt đau khổ tập thể?

Người hỏi lúc này nhíu mày khi họ tiếp thu câu trả lời của Đức Phật . Sau một lúc, họ nói:

“Thật vậy, Đức Phật , con đường tu tập mà Ngài đã vạch ra là con đường dẫn đến đạo đức, lòng từ bi và không gây hại cho những ai chấp nhận và thực hành nó một cách siêng năng. Tuy nhiên, ngay cả hầu hết chúng ta, những người khao khát thực hành, cũng không hoàn hảo trong biểu hiện của mình, và phần lớn nhân loại không mang theo khát vọng như vậy. Điều này khiến chúng ta

chìm trong biển khổ.

“Khi chúng ta tu tập Chánh kiến và tìm cách giảm bớt đau khổ, chúng ta không nên hỏi: ‘Những nguyên lý nào đang hoạt động trên thế giới sẽ cho phép chúng ta giảm bớt đau khổ tập thể và chống lại các thế lực của lòng tham, lòng hận thù và ảo tưởng ở quy mô vượt ra ngoài cuộc sống cá nhân của chúng ta? Theo những cách nào, chúng ta với tư cách là những cá nhân đang góp phần vào đau khổ trên thế giới, và làm thế nào chúng ta có thể ngừng làm như vậy? Làm thế nào chúng ta có thể cải thiện tình trạng thế giới của chúng ta?’ Đây không phải là những câu hỏi quan trọng để người hành trì Phật giáo suy ngẫm sao? Đức Phật không có những lời giáo huấn nào để đưa ra về chúng sao?”

Vào cuối câu phát biểu, người đặt câu hỏi đã nói khá sôi nổi.

(Ảnh: Internet)

Đức Phật hít thở sâu vài lần và trả lời một cách bình tĩnh, nhìn sâu vào mắt người hỏi:

“Một người có đạo đức và từ bi sẽ hỏi một cách đúng đắn, 'Làm sao chúng ta có thể giảm bớt đau khổ của toàn thể nhân loại?' Một câu hỏi như vậy cũng giống như một phụ huynh hỏi, 'Làm sao tôi có thể nuôi dạy một đứa con hạnh phúc, có trách nhiệm?' Hoặc một người nông dân cố gắng tìm ra cách tối đa hóa năng suất cây trồng của họ, hoặc một nhà lãnh đạo tìm cách tốt nhất để ảnh hưởng đến những người mà họ chịu trách nhiệm. Bạn có mong đợi Đức Phật đưa ra lời khuyên thực tế về tất cả những vấn đề như vậy không?

“Con đường Phật giáo có một mục đích: Sản sinh ra những cá nhân được giải thoát. Cá nhân có thể được giải thoát khỏi căng thẳng và đau khổ, khỏi lòng tham, lòng hận thù và ảo tưởng. Những người được giải thoát có khả năng đưa ra quyết định sáng suốt hơn và làm việc vì hạnh phúc của người khác.

“Từng khoảnh khắc, người được giải thoát sẽ hỏi và trả lời một câu hỏi, và chỉ một câu hỏi duy nhất: *Tôi nên làm gì?* Bạn không thể tác động đến bất cứ điều gì ngoại trừ thông qua những lựa chọn mà bạn đưa ra. Có thể đến lúc bạn chọn suy ngẫm về cách làm giảm bớt đau khổ của toàn thể nhân loại – khi hoạt động đó có vẻ như là điều có lợi nhất để làm. Tuy nhiên, bạn có thể bị lạc vào sự suy ngẫm về những điều trừu tượng và bỏ lỡ những cơ hội ngay trước mắt. Cha mẹ có thể thường suy ngẫm về cách tốt nhất để nuôi dạy một đứa trẻ hạnh phúc, có trách nhiệm, nhưng điều quan trọng hơn là họ phải chú ý và cẩn thận khi tương tác với đứa trẻ đó.

“Giống như câu chuyện ngụ ngôn tôi đã kể về mũi tên. Một người đàn ông bị bắn bằng mũi tên tẩm độc nhưng từ chối sự chăm sóc y tế cho đến khi anh ta được cho biết đẳng cấp của người đã bắn anh ta; tên của người đàn ông; người đàn ông đó cao, trung bình hay thấp; làng, thị trấn hay thành phố quê hương của người đàn ông đó; cây cung được sử dụng là cung dài hay nỏ; dây cung làm bằng sợi, gân, gai dầu hay vỏ cây, và rất nhiều chi tiết khác về cây cung và mũi tên. [i] Người đàn ông đó sẽ chết trước khi anh ta có được câu trả lời cho tất cả những câu hỏi này.

“Tương tự như vậy, chúng ta có thể bỏ qua việc thực hành hoặc hành động thích hợp cho đến khi chúng ta tìm được câu trả lời thỏa đáng cho những câu hỏi không thể trả lời. Điều này thật đáng tiếc. Thay vì lo lắng quá nhiều về những gì bạn *nghĩ*, hãy tự hỏi, 'Tôi đang *làm* gì?' Suy cho cùng, thế giới đã được hưởng lợi bao nhiêu chỉ từ quan điểm chính nghĩa của bạn?”.

Hỏi “ *Tôi nên làm gì về nỗi đau khổ tập thể?*”

(Ảnh: Internet)

Người hỏi của chúng ta bây giờ có vẻ hơi tuyệt vọng, như thể họ cần vài tuần để hiểu được câu trả lời của Đức Phật. Tuy nhiên, họ còn một mối quan tâm nữa cần phải giải tỏa:

“Cảm ơn lời dạy của Đức Phật, con sẽ dành thời gian để suy ngẫm. Con hiểu rằng phạm vi ảnh hưởng của con chỉ giới hạn trong những lựa chọn mà con đưa ra, từng khoảnh khắc. Tuy nhiên, nếu con chỉ tập trung vào những gì con có thể làm với tư cách là một cá nhân, thì có vẻ như con đang phủ nhận mọi trách nhiệm giải quyết những hành động tàn bạo đang diễn ra ở những nơi xa xôi, hoặc các vấn đề mang tính hệ thống như phân biệt chủng tộc, bạo lực đối với phụ nữ, đói nghèo, bóc lột toàn cầu, khủng hoảng khí hậu và sinh thái.

Có vẻ như con đang chấp nhận quan điểm rằng con ít nhiều bất lực khi nói đến bất cứ điều gì ngoài các mối quan hệ trực tiếp và lựa chọn của con với tư cách là người tiêu dùng và cử tri. Điều này khiến con cảm thấy thoải mái với tư cách là một cá nhân và khiến con tuyệt vọng về tương lai của nhân loại. Nếu không ai chịu trách nhiệm về các vấn đề chung của nhân loại, thì chúng ta còn hy vọng gì nữa?”.

Nghe vậy, Đức Phật mỉm cười và nói:

“Khi bạn nghe tôi bảo bạn hỏi, 'Tôi nên làm gì?' bạn đưa ra nhiều giả định về bản chất của 'cái tôi' này. Bạn tưởng tượng nó bị giới hạn bởi làn da của bạn, hoặc bởi tất cả những gì bạn coi là 'của bạn', hoặc bởi những gì bạn có thể nhận thức được trong môi trường xung quanh, hoặc bởi khoảng thời gian của cuộc đời

bạn. Bạn tưởng tượng những lựa chọn từng khoảnh khắc mà 'cái tôi' này điều hướng bị giới hạn bởi giới hạn của năm giác quan của bạn. Bạn tưởng tượng những lựa chọn đó sẽ chỉ được xác định bởi dòng nghiệp trừ khi bạn đang bám vào một quan điểm chính nghĩa.

(Ảnh: Internet)

“Ta đã không dạy rằng cái nhìn không được kiểm chứng của người về bản ngã dựa trên ảo tưởng sao ? Chính tâm trí hạn hẹp của người đã vẽ ra một ranh giới tùy ý trên làn da của người, hoặc xung quanh tất cả những gì 'là của người', hoặc xung quanh khoảng thời gian của cuộc đời người. Chính sự hiểu biết hạn hẹp của người khiến người nghĩ rằng những lựa chọn từng khoảnh khắc là những điều nhỏ nhặt với một phạm vi ảnh hưởng nhỏ bé. Chính sự thiếu gần gũi của người với hoạt động của tâm trí khiến người tưởng tượng rằng cách duy nhất để tránh bị nghiệp thúc đẩy là xây dựng và bám vào những quan điểm phức tạp về đúng và sai.

“Trong Thực tế, bạn là một biểu hiện tạm thời phát sinh do nghiệp , nhân quả hành vi. Bạn tạo ra nghiệp và để lại di sản nghiệp . Nguồn gốc ban đầu của lòng tham, lòng hận thù và ảo tưởng – ba chất độc ở gốc rễ của mọi đau khổ – không thể được tìm thấy. Dòng chảy của nghiệp không giới hạn ở cơ thể con người của bạn hoặc một kiếp sống hoặc những lựa chọn có ý thức của bạn. Tuy nhiên, bạn có cơ hội thay đổi dòng chảy đó tại những thời điểm quan trọng trong quá trình này bằng cách thách thức sự thiếu hiểu biết của chính mình, bằng cách học cách cho phép sự hấp dẫn và ác cảm phát sinh mà không cần phải biểu hiện chúng trong sự nắm bắt và từ chối, và bằng cách học cách nhận ra và làm những gì dẫn đến sự dễ dàng và hạnh phúc so với những gì dẫn đến căng thẳng và đau khổ.

“Khi chúng ta tự trả lời cho chính mình, từng khoảnh khắc, *Tôi nên làm gì?* Quyết định của chúng ta dựa trên nhận thức ngày càng mở rộng về bản chất thực sự của Thực tại, về sự phụ thuộc lẫn nhau, về thực tế là chúng ta không tách biệt với nhau, với thiên nhiên, với vũ trụ. Về cách chúng ta hạn chế sự hiểu biết và phản ứng của chính mình vì sợ hãi. Khi dòng suy tư bạn thực sự mở ra với Chính kiến, bạn sẽ ngừng phân biệt giữa bản thân và người khác, gần và xa.”

Nguồn: <https://zenstudiespodcast.com/suffering-in-the-world/>

Chú thích:

[i] “Cula-Malunkya Sutta : Những hướng dẫn ngắn gọn về Malunkya” (MN 63), được Tỳ kheo Thanissaro dịch từ tiếng Pali . Access to Insight (Phiên bản BCBS), ngày 30 tháng 11 năm 2013, <http://www.accesstosight.org/tipitaka/mn/mn.063.than.html> .